

**Duurzaam
Den Haag** >>

DRAAIBOEK

**Operatie Steenbreek-actie
organiseren in je buurt**

Wat is Operatie Steenbreek?

Tegel eruit, plantje erin. Dat is Operatie Steenbreek. Meer groen is gezonder, gezelliger en rustgevender voor mens en dier. Planten zorgen voor verkoeling bij extreme hitte in de zomer. Bij zware regenbuien loopt het water beter de grond in. Dat voorkomt wateroverlast. En bijen, vlinders en vogels vinden eten en beschutting in een groene straat of tuin.

Met Operatie Steenbreek ruil je tegels voor gratis planten. Dit kan bij de tuincentra waarmee Duurzaam Den Haag samenwerkt. Als je meer dan 20m² aan tegels (of 200 stoeptegels) ruilt voor planten, dan zorgt Duurzaam Den Haag ook voor een gratis container om je stoeptegels af te voeren. Dit kan als bewoner, maar ook samen met je straat, buurt, school of andere organisatie. Dit draaiboek legt uit hoe je een Operatie Steenbreek-actie organiseert.

Den Haag doet mee aan het NK Tegelwippen. De landelijke wedstrijd onder gemeenten wie de meeste tegels wipt. Als je jouw actie aanmeldt bij Operatie Steenbreek, geven wij de tegelstand door aan het NK Tegelwippen.

Kijk op duurzaamdenhaag.nl/operatiesteenbreek voor de actuele data en locaties om mee te doen.

» Inhoudsopgave

De basis: wie kan meedoen?	4
• Waar mogen de tegels of stenen vandaan komen?	4
• Hoe leg je een geveltuin aan?	5
• Wat doe je met zand?	5
• Hoeveel tuinaarde heb je nodig voor een (gevel)tuin?	5
• Duurzame tuinaarde	6
• Hoeveel plantjes krijg je per tegel?	6
• Wat regelt Duurzaam Den Haag?	6
 Stappenplan: hoe zet ik een actie op?	7
1. Zoek uit wie meedoet en hoe groot je actie wordt	8
2. Meld je actie aan	9
3. Kies een datum en plek in de straat/buurt	10
4. Maak (extra) promotie in je buurt	11
5. Maak een overzicht: wie wil wat?	12
6. Praktische zaken regelen	13
7. Actie	14
8. Onderhoud	15
 Checklist: wat heb je allemaal nodig?	16

De basis: wie kan meedoen?

Operatie Steenbreek is er voor alle bewoners van Den Haag die willen vergroenen. Dit kan je zelf doen als huishouden, maar ook samen met je straat, buurt, school of andere organisatie.

Er zijn een paar aandachtspunten:

Waar mogen de tegels/stenen vandaan komen?

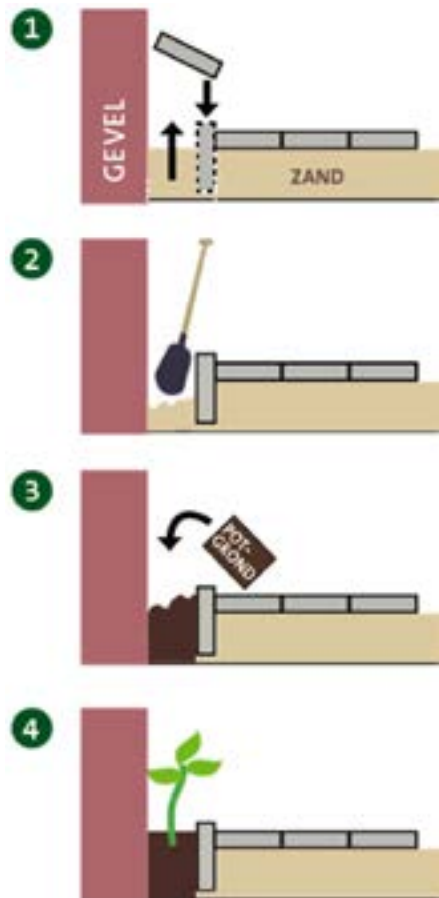
- Uit je voor- en achtertuin.
- Bij de voorgevel langs je eigen huis, bedrijf of (school)organisatie.
Iedereen mag anderhalve stoeptegels (45 cm) langs de hele gevel weghalen en daar een geveltuintje van maken. Het geveltuintje mag niet doorlopen naar de buren, tenzij je daar toestemming voor hebt. Er moet nog wel 1,5 m loopbreedte op de stoep overblijven.
- Plekken zoals een buurtmoestuin, een speelplaatsje of binnentuin.

Zie je een betegeld stukje openbare ruimte dat groener kan en wil jij dat onderhouden? Dan kan je dit stukje grond adopteren. Neem hiervoor contact op met de groenbeheerder van jouw stadsdeel. Bel naar 14 070 of kijk op [deze websitepagina van gemeente Den Haag](#).

Hoe leg je een geveltuin aan?

1. Verwijder een rijtje tegels langs de gevel.
2. Schep het zand voorzichtig weg.
Pas op voor kabels en leidingen.
Zet de stoeptegels rechtop als rand, minimaal 15 cm diep in het zand.
3. Stort de tuinaarde op het zand tot aan de rand.
Let wel op dat je luchtroosters vrijhoudt.
4. Zet de plantjes in de aarde.

Wat doe je met zand?

Onder tegels ligt zand. Daar groeien geen planten op. Bovendien mag het zand onder de stoeptegels niet in de container. Verhoog daarom je geveltuintje door tuinaarde op het zand te storten. De meeste plantjes in een geveltuin hebben voldoende aan 20-25 cm tuinaarde.

Hoeveel tuinaarde heb je nodig voor een (gevel)tuin?

In een geveltuin staan vaak kleine planten of struiken. Daarvoor is een laag van 25 cm tuinaarde voldoende. Als je geveltuin 1,5 stoeptegels (45 cm) breed wordt, heb je per meter zo'n 100 liter tuinaarde nodig.

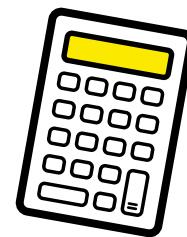
TIP: Als je met meerdere mensen geveltuintjes aanlegt is het goedkoper om de aarde per kubieke meter (1 m^3) in big-bags of per vrachtwagen te laten aanleveren. Het beste kun je dit zo'n 3 weken vooraf aan jullie actie bestellen, dan weet je zeker dat het op tijd bezorgd wordt.

Duurzame tuinaarde

De meeste tuinaarde wordt gemaakt van niet-duurzaam gewonnen veen en is niet milieuvriendelijk. Het liefst kies je voor duurzame potgrond, gemaakt van bladresten of kokos. Bio-Kultura of ECOstyle zijn voorbeelden van duurzame keuzes.

Hoeveel plantjes krijg je per tegel?

De ruilregels tellen per bewoner of organisatie die meedoet. Je krijgt de plantjes klein, bij jou groeien ze groot. Als de plant groter is gekweekt, kan deze voor 2 tellen.

- Bij de eerste 10 tegels die je inlevert, krijg je 1 plant per tegel.
- Lever je tussen de 10 en 20 tegels in, dan krijg je vanaf de 11^e tegel 1 plant per 2 tegels.
- Bij inleveren van 20 tot 50 tegels, krijg je vanaf de 21ste tegel 1 plant per 4 tegels.
- Heb je meer dan 50 tegels? Goed zeg! Je krijgt maximaal 25 planten.

Wat regelt Duurzaam Den Haag?

Wij zorgen voor gratis plantjes. En bij 200 stoeptegels (of 20m^2 stenen) zorgen wij ook voor een gratis container. De organisatie en uitvoer van de actie doe je zelf. Wel kunnen we je helpen met tips hoe je de actie opzet en als het nodig is brengen we je in contact met de groenbeheerder van jouw stadsdeel of andere partners.

2. Stappenplan: Hoe zet ik een actie op?

STAP 1

Zoek uit wie meedoet en hoe groot je actie wordt

STAP 2

Meld je actie aan

STAP 3

Kies een datum en plek in de straat/buurt

STAP 4

Maak (extra) promotie in je buurt

STAP 5

Maak een overzicht: wie wil wat?

STAP 6

Praktische zaken regelen

STAP 7

Actie

STAP 8

Onderhoud

STAP 1

» Zoek uit wie meedoet en hoe groot je actie wordt

Je hebt 2 dingen nodig om te starten:

Een mede-organisator: zo kun je taken verdelen, elkaar versterken en ligt de actie niet stil als je ziek of weg bent.

Duidelijke informatie over de actie:

Bedenk goed wat je wil gaan doen, waar en met wie. Maak een duidelijk bericht dat je online kunt delen, of op een flyer of poster kunt zetten. Hieronder delen we een voorbeeldbericht.

Voorbeeldbericht:

Gratis plantjes in ruil voor tegels!

Beste buur,

Wij willen graag onze [vul in naam straat/buurt/..] vergroenen. Daarom organiseren wij een Operatie Steenbreek-actie. Dat is tegels ruilen voor gratis plantjes! Doe je met ons mee? We kunnen geveltuintjes aanleggen en tegels uit voor- en achtertuinen vervangen door plantjes.

Als we samen 200 stoeptegels inruilen voor groen, krijgen we via Duurzaam Den Haag ook een gratis container om de tegels af te voeren.

Doe je mee of wil je meer informatie? App of bel ons:

[Naam organisator 1 + straatnaam en huisnummer + telefoonnummer]

[Naam organisator 1 + straatnaam en huisnummer + telefoonnummer]

TIPS OM JE ACTIE ONDER DE AANDACHT TE BRENGEN:

Kondig de actie aan via social media en in buurtapps (WhatsApp, NextDoor en HOPLR).
Ga langs de deuren in de buurt en vertel over je actie.
Deel flyers uit op locaties waar veel burens zijn.
Bijvoorbeeld op het schoolplein, in de winkelstraat, in buurthuizen, wijkcentra en geloofshuizen, of deel flyers uit tijdens een buurtevenement.
Hang posters op in winkels in de buurt.

STAP 2

Meld je actie aan

Heb je enthousiaste burens gesproken en verwacht je 20m² of meer dan 200 tegels te ruilen voor groen? Meld je actie dan alvast aan bij Duurzaam Den Haag. De datum en het aantal deelnemers hoeft nog niet definitief te zijn.

Met jouw aanmelding kunnen wij jouw actie alvast voorbereiden. Denk aan een container en plantjes reserveren. En als je vragen hebt, kun je die meteen stellen.

**MELD JE ACTIE MINIMAAL 6 WEKEN VAN TE VOREN AAN OP
WWW.DUURZAAMDENHAAG.NL/OPERATIESTEENBREEK**

Uniek aanvraagnummer

Na het aanmelden van jouw actie, ontvang je van ons een uniek aanvraagnummer. Dit begint met OS- gevolgd door 4 cijfers. Met dit aanvraagnummer kunnen jouw burens zich aanmelden voor deze actie via het aanmeldformulier van Operatie Steenbreek via de optie “Ik doe mee met een al bestaande actie”.

STAP 3

» Kies een datum en plek in de straat/buurt

Zijn je burens nog steeds enthousiast? Prik dan met elkaar een datum en tijdstip en bedenk alvast een goede plek voor de container.

Een paar tips:

- Kies voor een datum in het weekend of in een vakantie, zodat burens tijd hebben om mee te doen.
- Kies met elkaar alvast een goed bereikbare en zichtbare plek in de straat voor de container, de plantjes en eventuele aankleding zoals tafels, stoelen en een partytent.
- De container wordt straks geleverd met een grote vrachtwagen. Kan die erbij? Geef eventuele bijzonderheden van de plek door aan Duurzaam Den Haag en zorg dat je telefonisch bereikbaar bent op de dag dat de container gebracht wordt.
- Zorg dat je voldoende tijd hebt om de actie onder de aandacht te brengen en voor te bereiden.

Let op: Als je in de wijkkrant een berichtje wil plaatsen, moet dat vaak al ruim van tevoren. Houd die deadlines in de gaten.

- Bepaal met elkaar wie wat regelt. Denk aan tuinaarde en gereedschap. Een handige checklist vind je op pagina 16.

STAP 4

Maak extra promotie in je buurt

De datum en tijdstip zijn geprikt en de actie is aangemeld bij Duurzaam Den Haag. Nu kunnen jullie met elkaar besluiten om de actie nog groter te maken. Bijvoorbeeld door nog een keer langs de deuren te gaan en burens die twijfelen over te halen. Of om enthousiaste burens te werven die helpen met sjouwen, graven, koffie uitdelen, plantjes verdelen. Zo wordt het een gezellige actie voor en door de buurt!

TIP: maak een nieuwe flyer of poster met de datum van jullie actie en deadline om je aan te melden. Gebruik hiervoor het aanvraagnummer en het digitale aanmeldformulier van Operatie Steenbreek. Wij kunnen helpen om de flyer of poster te maken.

» Maak een overzicht: wie wil wat?

Na (extra) promotie wordt het belangrijk om alles definitief te maken. Zorg dat elke bewoner het online aanmeldformulier invult via de optie 'ik doe mee met een al bestaande actie'. Gebruik hiervoor het aanvraagnummer van jullie actie. Dit kan de bewoner zelf doen, of je doet dit als organisator.

Deze informatie heb je nodig:

- Contactgegevens van de bewoner
- De ligging van het stuk tuin of gevel dat de bewoner vergroent:
 - Zon (minimaal 6 uur volle zon in de zomer)
 - Halfzon/ halfschaduw (tussen 3-5 uur volle zon in de zomer)
 - Schaduw (tot 3 uur zon in de zomer)
- Hoeveel tegels de bewoner gaat inleveren.

STAP 6

Praktische zaken regelen

De datum van de actie komt dichterbij. Tijd om de praktische zaken te regelen. Denk hierbij aan:

- Hulp: wie komen er allemaal helpen sjouwen, graven, koffie uitdelen, plantjes verdelen?
- Spullen en gereedschap: zie checklist op pagina 16.
- Houd de (parkeer)plek voor de container vrij en dek de container af met een zeil. Zo voorkom je dat er afval in wordt ingegooid.
- Stalling: kies een goede plaats om de plantjes en spullen tijdelijk neer te zetten voor de actie begint.

» Actie

Het is zover! We wensen jullie een heel vrolijke en gezellige dag. Nog een paar tips om de dag goed voorbereid te starten:

- Zorg voor een gezamenlijke start met bijvoorbeeld koffie, thee en iets lekkers. Niet alle burens zullen elkaar kennen, maar na jullie actie natuurlijk wel. Een gezamenlijke start is een leuke manier om elkaar te ontmoeten. Dit is ook een goed moment voor uitleg hoe je een geveltuintje aanlegt.
- Bespreek met elkaar hoe jullie het gaan aanpakken: gaat iedereen zelf aan de slag of doen jullie dit samen? Maak een realistische inschatting hoeveel tuintjes je kunt aanleggen met de aanwezige burens. Begin niet aan tuintjes die je niet af kunt maken, dat werkt demotiverend. Je kan altijd op een andere datum nog een aantal tuintjes aanleggen.
- Maak een eerlijke verdeling van de plantjes onder alle deelnemende adressen. Groter gekweekte plantjes tellen soms voor 2. Houd de aanmeldlijst erbij om overzicht te houden wie hoeveel plantjes krijgt.
- Houd elkaar in de gaten of er hulp nodig is. Niet iedereen is even sterk, of even goed met plantjes. Zo kunnen jullie elkaar helpen.
- Bespreek met elkaar wat een goed pauze moment is. Samen pauzeren is gezelliger. En meteen een leuk moment voor een leuke groepsfoto.
- Houd de eindtijd in de gaten: zo voorkom je dat straks iedereen moe naar huis gaat en je alles in je eentje moet opruimen.

TIP: Maak actiefoto's! Zowel vóór, als tijdens, als na de actie. Zulke foto's zijn leuk voor jezelf en de buurt. Wij vinden het heel leuk om foto's te ontvangen. Stuur ze naar operatiesteenbreek@duurzaamdenhaag.nl of tag ons online via Instagram, Facebook, X of LinkedIn. Via @Duurzaam_DH of @duurzaamdenhaag.nl.

STAP 8

 Onderhoud

Gefeliciteerd! Je hebt een stukje Den Haag Groener gemaakt. En nu? Het is belangrijk om een (gevel)tuin te onderhouden. Als een geveltuintje niet onderhouden wordt, dan mag de gemeente vragen het weer weg te halen. Spreek daarom met elkaar af wie de verantwoordelijkheid heeft voor het onderhoud, en help elkaar. Denk aan:

- Regelmatig water geven.
- Af en toe compost toevoegen.
- Snoei af en toe de plantjes wat bij. Zo houd je het letterlijk en figuurlijk binnen de perken.
- Haal zwerfafval weg als je het ziet.
- Plaats als het nodig is een bordje tegen fietsen of hondenpoep.
- Maak afspraken met burens voor water geven en onderhoud als je weg bent, bijvoorbeeld tijdens vakanties.

WIL JE NOG MEER VERDUURZAMEN MET JE BUURT?

Kijk dan op duurzaamdenhaag.nl wat je nog meer kunt doen. Sluit je bijvoorbeeld aan bij een buurtteam, energiecoöperatie of plan een afspraak in met een energiecoach.

3. Checklist: Wat is er nodig straks?

Misschien is niet alles nodig wat op deze checklist staat. Het is een hulpmiddel.

Gereedschap	✓ Bezems
	✓ Emmers
	✓ Gieters
	✓ Koevoeten/breekijzers
	✓ Rubberen hamers
	✓ Kruiwagens + eventuele loopplank
	✓ Scheppen, plantenschepjes
	✓ Tuinaarde
	✓ Stoffer en blik
	✓ Tegelknipper
	✓ Vuilniszakken
	✓ Waterpas
	✓ Werkhandschoenen
	✓ Rolmaat + stoepkrijt (om tuintjes af te tekenen)
Aankleding	✓ Tafel + stoel(en)
	✓ Partytent (tegen regen of felle zon)
	✓ Eten, drinken en eventuele zonnebrand bij felle zon
	✓ Stenen om promotiemateriaal op de plek te houden
	✓ Zeil om container af te dekken
Locatie	✓ Plek vrijhouden voor de container(s) en aankleding
Plantjes	✓ Bepaal met elkaar wie de plantjes ophaalt bij de kwekerij)
	✓ Sorteert de plantjes op ligging: zon/halfzon/schaduw

Heb je geen gereedschap? Leen het bij Gered Gereedshed Gereedschap (www.geredgereedschap.nl). Of neem contact op met Duurzaam Den Haag. Doe dit wel minimaal 4 weken van tevoren.

Jouw partner in duurzaam doen